

DANIEL DIEACONU

CAROL AL II-LEA

Un rege, un cult, o camarilă

CUPRINS

PREFAȚĂ	11
INTRODUCERE	13
CAPITOLUL I. UN PRINȚ MOȘTENITOR.....	17
I.1. Copilăria și educația unui prinț moștenitor.....	17
I.2. Un prinț moștenitor pe frontul războiului de reîntregire națională. Un prinț care se îndrăgostește. Un prinț care se căsătorește.....	31
I.3. Un prinț care se căsătorește din nou. Un prinț care se îndrăgostește din nou	46
CAPITOLUL II. UN PRINȚ DEZMOȘTENIT - CAROL CARAIMAN.....	55
II.1. Un prinț renunță la tron	55
II.2. Un prinț pribeag 1926-1927. Un rege ce a murit supărat	60
II.3. Un prinț în exil și o Regență.....	66
II.4. Un prinț se pregătește să se „restaureze”	78
CAPITOLUL III. UN PRINȚ SOSIT DIN CER.....	93
III.1. Un zbor maiestuos peste Carpați	93
III.2. Un prinț devine rege.....	99
CAPITOLUL IV. UN REGE ȘI O DOMNIE DE ZECE ANI	109
IV.1. Un rege proaspăt „restaurat”. Primele guverne țărăniste	109
IV.2. Un rege și un guvern de uniune națională. Alte guverne țărăniste.....	115
IV.3. Un rege care domnește și guvernează. Guvernele liberale - 1933-1937.....	123

IV.4. Un rege care vrea să conducă singur.....	132
IV.5. Un rege care nu a luptat pentru România Mare.....	159
IV.6. Un rege detronat. Un rege pe drumul pribegiei.....	164
CAPITOLUL V. UN REGE ȘI CAMARILA SA.....	177
V.1. O camarilă pentru un rege.....	177
V.2. O altă Elenă pentru rege: Lupescu.....	181
V.3. Alți membri ai camarilei.....	194
V.4. O camarilă regală cu mulți dușmani.....	211
V.5. Un rege, o camarilă și familia regală.....	222
CAPITOLUL VI. REGELE ȘI INSTITUȚIILE PUTERII.....	229
VI.1. Partidul Unui Rege – F.R.N. Partidul Națiunii.....	229
VI.2. Ministerul Propagandei Naționale. Cenzura.....	243
VI.3. „Straja Țării”.....	249
CAPITOLUL VII. UN CULT PENTRU UN REGE.....	259
CAPITOLUL VIII. INSTRUMENTELE PUTERII PENTRU CULTUL REGELUI.....	273
VIII.1. Presa și Carol al II-lea.....	273
VIII.2. Un „voievod al culturii”.....	282
VIII.3. Regele-constructor.....	298
VIII.4. Instituții și locuri care au primit numele regelui. Cinematografie. Radio.....	300
CAPITOLUL IX. CEREMONII ȘI CEREMONIAL PUBLIC ÎN TIMPUL DOMNIEI LUI CAROL AL II-LEA.....	313
IX.1. Ziua Monarhiei. Ziua regelui.....	315
IX.2. Alte sărbători și festivități.....	323
IX.3. Sărbători și festivități prilejuite de vizitele în țară.....	329
IX.4. Îmbrăcămintea sărbătorilor carliste.....	336

CAPITOLUL X. SERBĂRILE „RESTAURAȚIEI”.....	341
---	------------

CAPITOLUL XI. UN PRINȚ ȘI UN REGE PENTRU CONTEMPORANI. UN PERSONAJ AL ISTORIEI PENTRU POSTERITATE. ASPECTE ALE MITOLOGIEI DINASTIEI REGALE ÎN ROMÂNIA. MITIFICARE ȘI MISTIFICARE ÎN TIMPUL REGIMULUI CARLIST.....	361
---	------------

CONCLUZII.....	395
-----------------------	------------

POSTFAȚĂ.....	401
----------------------	------------

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	406
------------------------------------	------------

Indice de nume.....	422
----------------------------	------------

CAPITOLUL I. UN PRINȚ MOȘTENITOR

I.1. Copilăria și educația unui prinț moștenitor

Principele Carol este primul născut al familiei principilor moștenitori ai Coroanei României, Ferdinand și Maria, în dimineața zilei de duminică, 15 octombrie 1893, la castelul Peleş. Fericitul eveniment avea să fie anunțat cu 101 salve de tun¹. Mama sa, prințesa moștenitoare Maria, își amintea că aflase despre veselia din toată țara la primirea veștii nașterii prințului moștenitor, așteptat cu atâta speranță. În acea zi, euforia țării nu însemna pentru ea mare lucru. „Ce simțea poporul mă lăsa într-o ciudată nepăsare; poporul meu, nu dădusem încă de el, îl ascunseseră de mine cu grijă. Pe vremea aceea, de bună seamă, nu eram la înălțimea împrejurării ce se ivise”². Într-adevăr, în țară, vestea a fost primită cu entuziasm, nelipsind manifestările publice de bucurie, chiar de era mijlocul nopții pentru unii care atunci au aflat³. Regele Carol I se adresa țării „cu mulțumirea de o nouă întărire a dinastiei”, printr-un prinț născut pe pământul României și care va fi crescut în mijlocul națiunii. Spera că sărbătoarea familiei sale să fie sărbătoarea țării întregi⁴. Scria reginei Victoria a Marii Britanii că nașterea lui Carol îi „umple inima de nespusă mulțumire și profundă recunoștință”⁵.

¹ Gen. A. Anastasiu, *Dinastia Regală și Poporul Român*, Tip. Institutului de Arte Grafice „Convorbiri literare”, București, 1924, p. 7.

² Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, Ed. Moldova, Iași, 1991, p. 61.

³ S.JAN (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale) Neamț, fond Primăria orașului Târgu Neamț, dos. nr. 53/1893, f. 1. Primarul urbei Târgu-Neamț fusese înștiințat de prefectul județului, C.V. Andrieș, și adresează pe dată felicitări, la fel cum o fac mulți dintre demnitarii și funcționarii țării.

⁴ „Monitorul Oficial” din 3/16 octombrie 1893, în V. Bradu-Ghițulescu, *Culțul dinastiei*, 1939, p. 12.

⁵ S. Cristescu, *Carol I – corespondența privată 1878-1912*, Ed. Tritonic, București, 2005, p. 328.

După două săptămâni, pe 29 octombrie 1893, prințul moștenitor al tronului României era botezat în credința ortodoxă⁶, purtând numele unchiului său, Carol. La evenimentul din București au fost prezenți miniștri și parlamentari ce au felicitat-o pe tânăra mamă care, în acea zi, împlinea optsprezece ani și își amintea cu nostalgie: „Mă simțeam mândră, dar tremuram puțin cu neprețuitul meu prunc strâns în brațe, parcă mi s-ar fi dat deodată o păpușă vie cu care să mă joc”⁷. Sobrul rege Carol I a ținut copilul în brațe la botez și cei de față au văzut lacrimi în ochii săi atunci când preotul l-a cufundat pe micuț în cristelniță⁸.

Fotografiile publicate în „Cartea de Aur – Cultul Dinastiei” din 1939 de Victor Bradu-Ghițulescu sau în cărțile poștale publicate în acei ani arată un copil frumos, cârlionțat, înconjurat de dragostea familiei în peisajele pitorești de la Sinaia⁹. Dar Ferdinand s-a îmbolnăvit de tifos în 1897 și a plecat la Nisa cu soția și copiii. La întoarcere, regele Carol I îl vede pe micuțul care a crescut foarte mult „și este un copil vioi”. Dar și micul Carol se îmbolnăvește de teribila boală și familia trece prin momente grele, însă doctorii care l-au salvat pe Ferdinand îl ajută și pe el să scape, chiar dacă lumea se întreba de nu rămăseseră sechele („de-ar putea rămâne așa”).

Tânăra familie trece printr-un alt moment greu: cel de-al treilea copil nu ar fi fost al lui Ferdinand, iar regele Carol I a trimis-o pe viitoarea mamă la Coburg. Dar Ferdinand este pregătit pentru sacrificii: trimite Mariei scrisoarea prin care recunoaște paternitatea micuței Maria¹⁰. Alexandru Gârneață consemna faptul că paternitatea lui Carol ar fi aparținut maiorului Cocea și oferea spre ilustrarea supoziției faptul că în „Adevărul”, nr. 2553 din 10 mai 1896, într-o fotografie de familie (trucată, desigur), apărea în locul lui Ferdinand sus-numitul maior¹¹. Iar Veturia Goga își amintea o bîrfă ce a circulat în anumite cercuri, conform căreia

⁶ E. Wolbe, *Ferdinand I*, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 85. Pentru Ferdinand acest botez a fost un sacrificiu, căci a dus la ruptura sa cu Roma, mai ales că și următorii săi copii au fost botezați tot în ritul ortodox.

⁷ Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II, Ed. Moldova, p. 64.

⁸ S. Cristescu, *Carol I – corespondența privată 1878-1912*, p. 328.

⁹ V. Bradu-Ghițulescu, *Cartea de Aur – Cultul Dinastiei*, 1939, pp. 15-33.

¹⁰ S. Cristescu, *Carol al II-lea. Scrisori către părinți*, pp. 9-11.

¹¹ Al. Gârneață, *Adevărul despre familia Hohenzollern*, Ed. Cartea românească, București, 1948, p. 39.

Nicolae a strigat surorii sale, Ileana, să vină că a venit tată-su. Venise Barbu Știrbey¹².

Din ziua în care s-a născut, prințul Carol a fost a fost mereu în centrul atenției mamei, a tatălui, a unchiului și a mătușii iubitoare. Era o fire veselă, ascultătoare, drăgălaș, cu ochii albaștri, bucle blonde răsfățat de toți, mari și mici, și toate bunurile de pe pământ erau căutate pentru a fi aruncate la picioarele lui. Era mult doritul moștenitor și de aceea era favoritul tuturor¹³.

Carol era un copil înzestrat cu o inteligență peste medie, care învățase să citească foarte repede. La vârsta de trei-patru ani, micul prinț putea fi văzut în Sinaia mergând cu o sabie micuță în fruntea unei coloane a gărzii palatului, comandând, sau așezat în mijlocul fanfarei, alături de dirijorul orchestrei militare, mânuind energic un bețișor¹⁴.

Comenzi sub formă de joacă primea și sora sa, mai mică, Elisabeta. Aceasta s-a născut la aproape un an după prințul Carol, la 11 octombrie 1894, fiind un copil frumos, cu trăsături clasice și, asemenea fratelui ei, era foarte inteligentă. Fiind de vârstă apropiată, Carol a fost mai apropiat de ea decât ceilalți frați și surori. Carol a avut cinci frați: principesa Elisabeta (1894), principesa Maria (Mignon, 9 ianuarie 1900), prințul Nicolae (3 august 1903), principesa Ileana (5 ianuarie 1909), prințul Mircea (ianuarie 1913). Regele și regina îi adora pe copii, iar acest lucru reiese din scrisorile trimise de către aceștia rudelor lor, prin intermediul cărora nu ezitau să le prezinte, cu multă bucurie, progresele copiilor¹⁵.

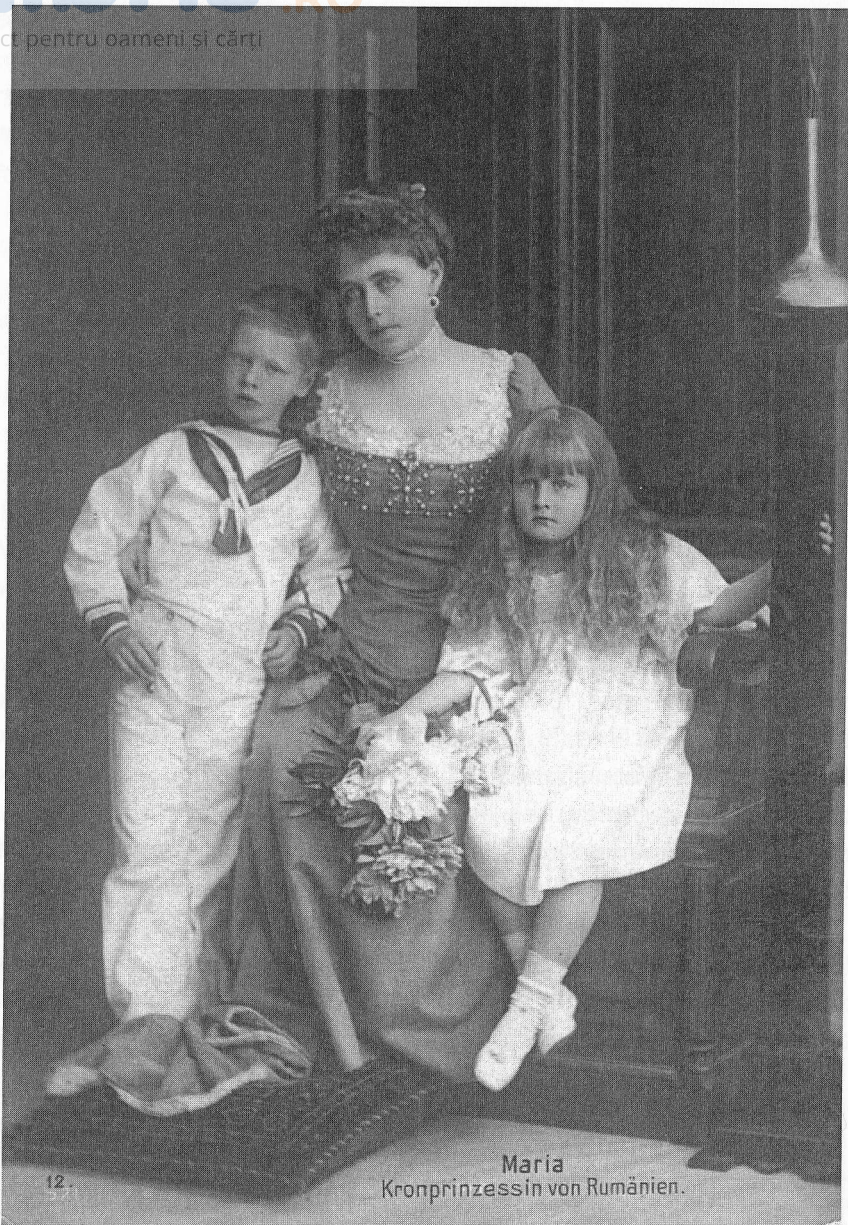
Cea mai mare parte a copilăriei, Carol și-a petrecut-o în România, locuind în prima parte a vieții la palatul din centrul capitalei, după care s-a mutat la Cotroceni. În această casă fiecare copil al familiei regale avea câte un apartament decorat după gustul propriu.

¹² Gh. Bodea, *op. cit.*, p. 24.

¹³ V. Bradu-Ghițulescu, *Cartea de Aur – Cultul Dinastiei*, p. 313; J. von Kurenberg, *Carol al II-lea și doamna Lupescu*, Ed. Științifică, București, 2000, p. 33.

¹⁴ P.D. Quinlan, *Regele playboy, Carol al II-lea al României*, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 21.

¹⁵ Victor Bradu-Ghițulescu, *Cartea de Aur – Cultul Dinastiei*, pp. 15-33.

12. Maria
Kronprinzessin von Rumänien.

Principele Carol (stânga) este primul născut al familiei principilor moștenitori ai Coroanei României.

Principele Carol.

Altetele Lor Regale, Principele Carol și Prințesa Ileana.

Altetele Lor Regale, Prințesa Ileana și Prințul Mircea.

Altetea Sa Regală, Principele Nicolae.

Barbara Cartland, faimoasa romancieră, autoare de best-seller-uri internaționale, vedea o copilărie fericită, dar constata o carență a copilăriei prințului: faptul că nu a avut companie feminină, doar băieți, refuzând fetele Știrbey. Era totuși „îngrozitor de singur”¹⁶.

Familia regală la 1911.

În 1897 este adus pentru micul prinț un profesor de gimnastică, în persoana ofițerului de roșiori Zizi Cantacuzino. Principesa Maria, spun gurile rele, s-ar fi îndrăgostit de fercheșul ofițer¹⁷. Este văzut de Buhman drept un tip inteligent, vioi, năbădăios, veșnic bine dispus, cu fizic agreabil, avea întotdeauna povestiri hazlii; era foarte iubit de oamenii mărunți, căci știa să se coboare la nivelul lor. Preferința principesei Maria pentru tânărul locotenent a produs dezaprobare la palat și nu a mai apărut¹⁸. În 1899, un moment greu pentru

¹⁶ Barbara Cartland, *Viața scandaloaasă a Regelui Carol – iubirile și pasiunile sale*, Ed. Sturion, București, p. 11-12. Romancieră engleză este autoare a peste 500 de titluri cu 600 de milioane de exemplare vândute. Cartea a fost publicată într-o primă ediție în 1974 la Londra. Amintea faptul că prințul era foarte atașat de fratele său Mircea și moartea sa de febră tifoidă, lentă și dureroasă, l-a impresionat și îndurerat profund (p. 12).

¹⁷ I. Bulei, „Bunul nostru rege: Ferdinand”, Ed. Meteor Publishing, București, 2017, p. 11.

¹⁸ E.A. Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, Ed. Sigma, București, 2006, p. 55.

principesa Maria, a murit fratele ei, Alfred de Saxa Coburg-Gotha. Se îndrăgostise de o dansatoare de music-hall și cheltuise mulți bani, apelase la cămătări și sustrăsese și bijuteriile mamei sale. Un juriu de onoare format din ofițeri i-au dat doar două luni de pedeapsă într-o fortăreață. Și-a pierdut însă dreptul de moștenire la conducerea ducatului. S-a sinucis¹⁹.

Tânărul prinț reprezenta un subiect de dispută între rege și regină, pe de-o parte, familia sa, pe de altă parte, din cauza educației ce urma să o primească, fiecare având câte o concepție proprie. A avut parte la început de poveștile romantice ale reginei Elisabeta, care-l încântau, multe dintre ele fiind românești și se lipea adesea de scaunul mătușii sale²⁰.

Părinții săi (Maria, în special) erau îngăduitori cu copilul, îl lăsau să se joace cu copiii personalului de la palat, să înjure ca aceștia și să conducă automobilul în viteză²¹. Copilul Carol era prieten cu un caporal din garda regală, țaran la origine, de la care învățase și câteva înjurături neaoșe românești, una dintre ele oferindu-i-o cu aplomb și augustului său unchi²². Nemulțumit de îngăduința, pe care o considera prea mare, a părinților față de copil, regele Carol I și-a asumat responsabilitatea educației moștenitorului. A adus pedagogi germani, care să promoveze din disciplina rigidă a Potsdam-ului, în spiritul căreia se formaseră el și nepotul său Ferdinand²³. Prințul Carol se împăca greu cu astfel de disciplină și cu sacrificiile ce presupuneau o situație ca a sa. Accepta însă cu ușurință privilegiile. Considera că are și el „dreptul la iubire ca și lăptarul” său²⁴.

În 1902 este adus ca preceptor un elvețian, A.H. Moehrlen, văzut bine la început, dar apoi considerat un personaj ciudat, cu concepții democratice, cu o înțelegere liberă a vieții, care l-au influențat pe tânărul Carol în timpul cât au fost împreună (până în 1909), un timp foarte important în educație²⁵. Principele Nicolae credea că din cauza

¹⁹ E.A. Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, p. 4.

²⁰ Barbara Cartland, *Viața scandaloaasă a Regelui Carol – iubirile și pasiunile sale*, p. 7.

²¹ I. Scurtu, *A fost Carol al II-lea un dictator?*, în „*Dosarele Istoriei*”, nr. 11 (20), 1998, p. 50.

²² „*Viața lui Adrian Zografi*”, Ed. Minerva, București, 1983, p. 166.

²³ Barbara Cartland, *Viața scandaloaasă a Regelui Carol – iubirile și pasiunile sale*, p. 8.

²⁴ I. Scurtu, *Carol al II-lea, conducător politic*, p. 24.

²⁵ I. Bulei, „*Bunul nostru rege: Ferdinand*”, p. 89.

admirației pe care regele Carol I o avea pentru elvețieni a fost adus acel preceptor – „șters și pervers”, care era un dezechilibrat psihic. Părinții lor erau rar prin preajmă și Carol se simțea bine doar pe lângă regina Elisabeta din cadrul familiei, care îl suprarăsfăța²⁶.

Maria de Coburg, bunica maternă, era foarte nemulțumită de educația prințului Carol și-și face cunoscută părerea printr-o lungă scrisoare în termeni aspri pe care Carol I a considerat-o „nerușinată”. A răspuns decent, dar nu a schimbat prea multe²⁷. Constantin Argetoianu l-a cunoscut pe prinț la Viena, pe când acesta avea nouă ani. A vrut să-l salute, așa cum cerea eticheta, dar copilul i-a răspuns prin scoaterea limbii. Aghiotantul regelui, colonelul Baranga, l-a gratulat cu un „dobitocule”²⁸. Generalul Perticari a devenit în 1913 guvernator militar al principelui. Este însă de părere că a fost „chemat prea târziu. Moehrlen a făcut mult rău cu influența sa necontrolată”²⁹.

Pentru cursuri liceale, regele Carol I l-a întrebat pe Vlahuță pe cine îi recomandă ca profesori și acesta l-a numit în principal pe Iorga, pe care îl admira mult. Dar regele nu-l simpatiza și a ales un profesor de liceu, Marin Dumitrescu. Pregătirea prințului a fost încredințată unor profesori particulari, cunoscuți ai vremii: Gheorghe Adamescu – limba română, M. Blumel – limba germană, Marin Dumitrescu – istorie, E. Escauffier – limba franceză, B. Ionescu – matematică, Ghe. Murgoci – chimie și fizică³⁰. La susținerea bacalaureatului, la 26-29 iunie 1912, președinte a fost profesorul Constantin Litzica și au participat și regele Carol I, și prințul moștenitor Ferdinand, și prințesa Maria, care a impresionat comisia ai cărei membri erau îmbrăcați în frac. Dar și elevul Carol era în frac și era foarte dezinvolt, chiar și după unele gafe (la istorie l-a confundat pe Popa Tanda cu Popa Șapcă). În emoția familiei, principele a primit nota 8,81, iar președintele comisiei, emoționat și el, se exprima poetic: „Noi te privim azi ca pe făptura noastră și ne ești drept

²⁶ Principele Nicolae, *op. cit.*, pp. 38-40.

²⁷ S. Cristescu, *Carol al II-lea. Scrisori către părinți*, pp. 13-14.

²⁸ C. Argetoianu, *Memorii...*, vol. IX, p. 64.

²⁹ E.A. Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, p. 135.

³⁰ P. Țurlea, *Cum și-a luat BAC-ul Carol al II-lea la Palatul Peleş*, pe „*Historia.ro*”, accesat la 3 martie 2018.

și te iubim cum orice om își iubește rodul sufletului”³¹. La bacalaureatul din 25 iunie, regele a ținut un discurs și a decorat pe profesori cu ordinul „Steaua României”³².

Otto von Czernin, ambasador austriac la București, scria unui apropiat referitor la principe și la bacalaureatul său: „Prințul este categoric un tânăr inteligent și vioi. Numai că educația sa nu a fost întotdeauna sistematică și nu s-a desfășurat după un plan prestabilit (...) Se spune că prințul Carol are un talent deosebit la limbi străine și la științe naturale și are calitățile unui orator strălucit (...) Nu se poate nega că talentatul prinț, în ciuda faptului că este cam necioplit – caracteristică în scădere de altfel –, are toate calitățile spre a deveni răsfățatul românilor”³³.

Prezența regelui a timorat comisia și cu siguranță i-a influențat decizia, dar regele nu a fost mulțumit de aceasta, considera că prințul a câștigat doar la capitolul popularitate. L-a trimis la Universitatea Populară de la Vălenii de Munte, a lui Iorga, unde însă nu a fost primit ca un cursant obișnuit, ci cu mare fast, cu steaguri tricolore și arcure de triumf, cu gardă de onoare și cu urale de către cei 6.000 de participanți. Însuși Iorga s-a adresat prințului în cuvântul său de deschidere a cursurilor. Viitorul rege îl măgulea pe marele istoric, spunând apoi că scurta perioadă de cursuri a însemnat pentru el mai mult decât multele celelalte cursuri de până atunci³⁴. Era o primă mare „baie de mulțime” pentru tânărul Carol și cu siguranță și-a adus aminte mai târziu cu plăcere de ea. Se proiecta pe nimbul pe care imaginația romantică a naționalismului românesc îl făurise. Devenise cunoscut

³¹ P. Țurlea, *Cum și-a luat BAC-ul Carol al II-lea la Palatul Peleş*. Carol a păstrat o amintire frumoasă bacalaureatului său, după cum o arată logosul său, la bacalaureatul fiului său din 1940 (I. Zamfirescu, *Bacalaureatul Voievodului*, București, 1940, p. 11). A vorbit despre fostul său profesor care a murit, despre cei opt ani de muncă și despre „iubirea de grai și de neam” (T. Vișan-Miu, *La școală cu regele Mihai. Povestea Clasei Palatine*, Anexa 1).

³² E.A. Buhman, *op.cit.*, p. 127.

³³ S. Cristescu, *Carol al II-lea. Scrisori către părinți*, pp. 24-25.

³⁴ P. Țurlea, *Cum și-a luat BAC-ul Carol al II-lea la Palatul Peleş*, pe „*Historia.ro*”, accesat la 3 martie 2018. Nicolae Iorga spunea în discursul de deschidere, adresându-se în principal regelui: „Între virtuțile care pot împodobi un om nu e vreuna mai curată și mai fecundă ca sinceritatea” (*Prințul Carol. Mărturie pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă*, culese de Nicole Iorga, Ed. Societatea „Cultura Neamului Românesc”, Iași, 1918, p. 26).

prin fotografiile publicate în presa vremii ca cercetaș, licean, tânăr ofițer etc. în cadrul unei propagande discrete, dar eficiente.

Carol însă nu era într-atât de interesat de cursurile profesorului: G.T. Kirileanu afla într-o zi pe Iorga supărat că prințul Carol lipsea de la cursuri, de la Universitatea Populară de la Văleni; când venea se așeza în așa fel încât să vadă fetele și nu era atent, iar profesorul l-a mutat³⁵. Mai mult, Nicolae Iorga, într-o audiență la rege, i-a mărturisit acestuia că nu este încântat de cei care îl înconjoară pe prințul Carol. Urmarea nu a fost decât că prințul a început să se poarte nepoliticos cu profesorul Iorga³⁶. Principele Carol i-a cerut în august 1916 lui G.T. Kirileanu să-i așeze biblioteca și să-i facă un catalog. Avea multe cărți și după cum mărturisea: „Am căzut în mania cărților, dar de citit nu citesc decât cele nou cumpărate”. Cărturarul din Holda-Broșteniului observă lipsa volumului doi din „Istoria românilor din Transilvania” a lui Iorga. A cerut-o de la profesor pentru principe: „Nu-i mai dau, că nu citește...”³⁷ Carol, de altfel, îl vorbea de rău pe Iorga. Zicea că e „pretențios, că știe multe, dar e superficial, că scrie cu totul încurcat”³⁸. Nu era singurul care credea aceasta. Un epigramist, Al. O. Teodoreanu, zis și Păstorel, enunța:

„Astăzi știe orișicine,
Chiar de nu-i un om prea cult,
Că Xenopol scrie bine
Pe când Iorga scrie mult”³⁹.

Prințul Carol nu a fost beneficiarul unor cursuri universitare, deși Nicolae Iorga a insistat pe lângă regele Carol și prințul moștenitor Ferdinand. Dar Ferdinand luase hotărârea: Carol va urma în Germania cursuri militare, iar Nicolae va merge în Anglia pentru cursuri de marină. Deși împotriva, Iorga știa că nu va avea succes: „Cine a cunoscut pe regele Ferdinand știe însă cât erau de neclintite hotărârile

³⁵ G.T. Kirileanu, *Însemnări zilnice 1900-1960*, Ed. Albatros, București, 2004, p. 20.

³⁶ *Ibidem*, p. 23.

³⁷ *Ibidem*, p. 344.

³⁸ G.T. Kirileanu, *Sub trei regi și trei dictaturi*, p. 286. Notă din 5 martie 1915.

³⁹ A.C. Calotescu-Neicu, N. Crevedia, *Antologia epigramei românești*, Ed. Cartea Românească, București, 1933, p. 210. Ar fi fost interesantă o epigramă a lui Păstorel dedicată prințului Carol. Nu a scris, în schimb a dat naștere unor ditirambice strofe dedicate regelui Carol al II-lea, la fel ca mulți alții, cu pană dreaptă, veninoasă altfel.

acestui timid. Prințul a mers deci la Berlin, dar s-a întors cu același temperament foarte complex și greu de înțeles, cu aceeași hotărâre moștenită din ambele părți. Generalul Perticari îmi povestea că, într-o discuție cu atotștiutorul împărat german, tânărul ar fi înfruntat părerea acestuia cu privire la originea pelasgică a albanezilor cu argumente trase din ce auzise la București. N-ar fi de mirare să fie așa: viitorul rege Carol al II-lea căpătase de mult încredințarea că discuțiile asupra lucrurilor pe care le știe sunt absolut inutile⁴⁰. Tot în acea vreme, Martha Bibescu îl vede pe tânărul Carol ca un ins care e „convins că știe totul și că este superior umanității în general”⁴¹. În 1913, prințul Carol a accidentat cu automobilul un copil care a murit. Iorga zicea că va fi o pată grea pentru toată viața lui. Kirileanu îi răspundea că va uita foarte ușor⁴².

În Cameră s-a votat, în 1913, „dotațiunea prințului” la 100.000 lei, cu mult tam-tam, considerându-se momentul nepotrivit. Iorga a votat împotriva și chiar i-a mărturisit-o prințului, care a spus că e dispus să o împartă cu țărani. Iorga a fost entuziasmat, dar degeaba... Se vorbea la palat că această mărime ar fi fost în vederea nunții cu o fiică a țarului Rusiei. Iorga era supărat și de faptul că familia regală „era prea pe față cu nemții”. Se spunea că prințul Carol i-ar fi zis tranșant prințului Bibescu că se miră „că se mai găsesc în România admiratori ai Franței; ar trebui împușcați”⁴³. Iorga avea să se mai supere de multe ori pe Carol și familia regală, dar a iertat de fiecare dată. Omul politic Iorga a crezut în cei trei regi. Până la sfârșitul vieții era mișcat de semnele de prețuire ale Casei Regale, în ciuda atâtor dezamăgiri⁴⁴.

În 1914, a avut loc vizita țarului Nicolae al II-lea în România, însoțit și de fiicele sale, marile ducese, care s-au chinuit să se facă cât mai puțin atrăgătoare, cât mai puțin plăcute, ca să nu palcă principelui și să

⁴⁰ N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, p. 444.

⁴¹ N. Cosma, *Culisele palatului regal. Un aventurier pe tron: Carol al II-lea*, Ed. Globus, București, 1990, p. 6.

⁴² G.T. Kirileanu, *Însemnări zilnice 1900-1960*, p. 28.

⁴³ *Ibidem*, p. 184.

⁴⁴ N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, ed. 1976, p. LVIII.